

Ouders in de branding – voordracht door Edmond Schoorel

(kinderarts en medeoprichter van het kindertherapeuticum in Utrecht)

Georganiseerd door Antroposana afdeling Eindhoven e.o op 18 september 2012

Verslag door Karin Lamers – bestuurslid Antroposana afdeling Eindhoven e.o.

Inleiding op aankondiging:

“ Ouders zitten nogal eens met de handen in het haar over hoe je dat doet: opvoeden. Welke specifieke aspecten zijn in de huidige tijd van belang bij het opvoeden in relatie met de gezondheid van kinderen?”

Edmond Schoorel's interesse gaat vooral uit naar de fysiologische en menskundige achtergrond van de constitutie en het gedrag van kinderen.

Edmond Schoorel heet alle ouders, grootouders, leerkrachten en alle andere belangstellenden in de zaal van harte welkom. “Hoe verzeker ik mij van een goede toekomst voor mijn kinderen?” zou de titel van de voordracht kunnen zijn. Er zijn twee kanten aan het opvoeden in deze tijd waar vanavond bij stil gestaan wordt: De ene kant is dat we in een heel aparte maatschappij leven en de andere kant is dat we vandaag de dag heel aparte kinderen hebben.

Andere maatschappij

Eerst maakt Edmond Schoorel een schets van hoe die aparte maatschappij eruit ziet.

We leven in haast, alles moet snel gebeuren, we moeten voldoen aan een heleboel eisen wat ons bij prestatiedwang en toetsdwang brengt. Er ligt een enorme druk op kinderen op scholen maar zeker ook bij ouders en leerkrachten. Hele onderwijssystemen moeten aangepast worden op toetsen en eisen van de overheid.

We komen op het begrip “multitasken”. Iedereen moet alles tegelijk kunnen doen, vooral mannen en ook jongens vinden dit moeilijk maar ze doen het wel. Denk aan huiswerk maken met muziek op en ondertussen chatten via een computerprogramma.

We kennen een cultuur in Nederland dat alles kan. We vinden het erg lastig als dingen niet binnen het bereik liggen. Alles kan, alles is te koop en je hebt overal recht op. Je hebt recht op een gezond en gelukkig leven.

Dan hebben we de virtuele wereld. De wereld vlak boven ons hoofd is een spinnenweb van dataverkeer. Het is een heel eigen nieuwe “werkelijkheid” deze virtuele wereld.

We hebben te maken met ouders die geen werk hebben. Hoe is dat voor de kinderen als hun ouders geen werk hebben?

Denk aan de verkiezingen – zuilen stellen niets meer voor. Eerst hadden we steun aan zo'n zuil van bv. CDA of welke partij dan ook. We ervaren het als een gemis, we hebben geen zuil meer om tegenaan te leunen.

Denk ook aan de informatiestroom die we dagelijks te verwerken krijgen. Er komt ongelooflijk veel informatie op ons af.

Dan hebben we de agressiviteit op straat en scholen wat een heel groot probleem is. Wat een bijzondere wereld is dit en daarin leven wij.

Kinderen moeten in een jaar of wat wennen aan al deze aspecten. We zien wel dat er steeds meer speciale kinderen komen.

Andere kinderen

Kinderen met een hooggevoeligheid, hoogsensitiviteit waarbij de zintuigen alles waarnemen van geuren tot stemmingen. Kinderen met autisme spectrumstoornissen

die in een heel eigen werkelijkheid leven. Kinderen met een gebrek aan terughouding, de zgn. ADHD kinderen die te snel en in een te hoog tempo leven. Angstige kinderen die zich onvast en onveilig voelen wat we met een moeilijk woord gegeneraliseerde angststoornis noemen. Kinderen met een leerstoornis zoals dyslexie en dyscalculie die verbaal begaafd zijn maar moeilijk toegang hebben tot het schriftelijke.

Wat doe je hier nou mee? We kunnen gemakkelijk zeggen: "deze kinderen hebben er toch voor gekozen!" Ik leef mijn leven en ik zie wel". We zien ook dat de ouders in alles een cursus gaan volgen om te begrijpen hoe hun kinderen in elkaar zitten. Daar kunnen zijn ze een leven lang mee bezig zijn.

Hoe zitten mensen nu in elkaar? Vanuit het kindertherapeuticum geven we de mensen een kader. We vertellen dat de antroposofische menskunde er vanuit gaat dat alles wat we in de wereld om ons heen waarnemen dat we dat terug kunnen vinden in de mens. De stoornissen zoals genoemd bij speciale kinderen moeten we terug kunnen vinden. De natuur is een spiegel van wat er in de mens aanwezig is. Als we een stoornis een plek kunnen geven in de menselijke fysiologie waar het heel normaal is, kunnen we het beter begrijpen.

We kijken naar de menselijke driegleding en zien dat we de mens kunnen indelen in een bovenpool, een onderpool en het middengebied.

Bovenpool hoofd - rustig - stilstand \leftrightarrow activiteit in waarnemen

Middengebied hart en longen - afwisseling in ritme - ademhaling en bloedsomloop

Onderpool buik - leven - dynamiek \leftrightarrow rust in bekkenbodem

In de bovenpool hebben we de hersenen, de denkkant. In rust kun je bespiegelen, de spiegel zet het stil zodat je kunt denken. Aan de ander kant nemen we o.a. met de hogere zintuigen waar wat een ongelooflijke activiteit vraagt. Je neemt waar met je zintuigen, je gaat dus actief toe naar wat je waarneemt en vervolgens verbind je je met wat je waarneemt. We hebben in de bovenpool dus aan de ene kant de rust, de stilstand en aan de andere kant de activiteit van het waarnemen.

In de onderpool is een voortdurende activiteit van de stofwisseling, het staat nooit stil. Aan de andere kant vinden we in onze bekkenbodem een standpunt, een actief verworven rustpunt. Daar vind onze incarnatie plaats oftewel ons gehecht zijn aan ons eigen organisme. We staan stil in onze bekkenbodem, vinden ons standpunt op aarde wat een voorwaarde is voordat je de wereld in kunt gaan.

Het middengebied wordt tweemaal doordrongen door rust en activiteit van zowel boven als onderpool. We vinden daar het hart waar de bloedsomloop een centrum vindt en aan de andere kant zich uitbreidt in de periferie van ons lijf. Dit is een verticale beweging. De horizontale beweging vinden we in de longen, in de ademhaling die met de inademing meer naar binnen gaat en met de uitademing meer naar buiten gaat. In het middengebied ontstaat er daardoor een afwisseling in ritme.

In de bovenpool komen we in het denken. De bovenpool is ingericht op het tot rust brengen. Maar dit bespiegelen kan heel sterk zijn waardoor we zgn beschouwende kinderen krijgen. Deze komen niet in beweging maar leven alleen vanuit het hoofd. Aan de andere kant zien we ook kinderen die alleen bezig zijn met het jachtig najagen van nieuwe ideeën. Hier zien we vuur en wil in het denken. Tussen het najagen en

bespiegelen komen we in het **bezinnen** oftewel we worden bezonnen. Het actief verbinden met jezelf in een spiegel.

In het middengebied komen we in het voelen. Er zijn kinderen die zo meevoelen met de omgeving dat ze het leed van de wereld met zich meedragen, zij zijn teveel naar buiten gericht. Aan de andere kant zijn er kinderen die alle pijntjes en gewaarwordingen in zichzelf voelen, zij zijn teveel naar binnen gericht. Hier tussen in kom je op het **afwegen**, het oordelen, gewicht aan iets toekennen.

In de onderpool komen we in het willen. Er zijn kinderen die heel erg hun eigen wil volgen, die alles overhoop halen om hun eigen drive te volgen. Dit is de uitgaande stroom. Aan de andere kant zijn er kinderen die luisteren naar wat er gewild wordt, die niet bij hun eigen wil komen. Dit is de inkomende stroom. In het midden staat de **ontmoeting** met het lot.

Branding

Tussen de uitgaande stroom en inkomende stroom komen we in de branding. De branding staat tussen de zee die alles omver werpt en het land dat alles op zijn plaats tracht te houden. In de branding vinden we het ritme tussen de blikrichting in wat geworden is – het land – en wat wil worden – de zee.

In de stroom van de mens waar alles tot stilstand komt in het hoofd is **het land** de plek waar alles tot stilstand komt. De erfelijkheid speelt hier een rol en vraagt in deze tijd veel aandacht. Voor allerlei aanlegkwesties menen we een plek gevonden te hebben waar dit zogenaamd een oorsprong zou hebben. DNA en hersenfysiologie hebben een plek gevonden. De hersenen zijn een verklaringsmodel voor gedrag. In het DNA kunnen we alles nog verder verklaren dan in de hersenen: voorgeschiedenis, voorouders, vorig leven etc. De erfelijkheid komt tot stilstand in de hersenen en het DNA.

In de stroom van de mens waar alles overhoop gehaald wordt is **de zee** de plek waar alles naar je toekomt. We ontmoeten daar de actieve mens, de dagmens waar alles overhoop is, ook het DNA en de structuur van de hersenen. Nieuw is dat het DNA niet zelf bepaalt, maar dat het uit of aan kan staan. Omgevingsfactoren bepalen of een bepaald stukje van het DNA “tot expressie” komt, dus aan gaat staan. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor gedragskenmerken zoals een veilige hechting.

In de dagstroom zijn we niet gebonden aan de erfelijkheid maar zijn we individuen. Hoe blijven we staande in **de branding**? Door alles op zijn plek te houden: waar het actief is, moet het actief zijn en waar rust is, moet het rustig zijn.

Bijzondere kinderen

Hooggevoeligheid – waar heeft de hooggevoeligheid een plek in de fysiologie?

Deze kinderen hebben een grote openheid, weinig centrum en worden overspoeld door indrukken. Als je als volwassene meebeweegt met deze kinderen ben je voortdurend in verwarring. Als volwassene heb je er een enorme klus aan in die verwarring de nuchterheid – de objectiviteit – in te vinden. Hoogsensitieve kinderen hebben vaak hoogsensitieve ouders en allemaal kunnen zij ze erg gehecht zijn aan de hoogsensitiviteit.

Als opvoeder moet je de objectiviteit ontwikkelen. Een stemming, een gevoel is niet alleen subjectief maar ook objectief: het is lelijk, het is mooi, het is kunst. Als je die objectiviteit vindt als opvoeder dan blijf je overeind in de stroom van verwarring.

Als kind met hooggevoeligheid moet je leren waarnemen en niet alleen voelen!!! Wat zie je echt? Wat voel je echt? Je moet exact worden in je waarneming.

Kinderen met een autisme spectrumstoornis oftewel kinderen die op “een andere planeet wonen” zijn kinderen die niet bij jou wonen maar in hun werkelijkheid op “een andere planeet wonen”, vragen een enorme opgave in *trouw* en verbondenheid. De opvoeder ontdekt misschien een spirituele bron die hij van te voren niet kende, bv. de antroposofie. Deze spirituele bron is een enorme hulp. De bevrijding van deze kinderen is ze *vaardigheden aanleren*. Vaardigheden die te maken hebben met de natuur, de bosbouw, de handvaardigheid etc. Via de vaardigheden worden ze medemens op onze planeet.

Kinderen met ADHD hebben problemen met terughouding, ze leven te snel en in een te hoog tempo. Ze houden zich niet aan hun afspraken en stellen alsmaar teleur. Als opvoeder moet je *vergevingsgezindheid* oefenen. Je zult wel moeten want straffen en belonen werkt niet bij deze kinderen. De kinderen die het betreft moeten offervaardigheid leren. Veel van deze kinderen hebben een groot hart en geven graag dingen weg. Dat doen ze speciaal voor jou. Oefenen in *offervaardigheid* zal deze kinderen helpen.

Kinderen met angst roepen woede op. De opvoeder geeft bescherming, nog meer bescherming en nog meer bescherming en nog meer.... En dat escaleert uiteindelijk in irritatie en woede. Op een kind dat angstig is kun je ongelooflijk kwaad worden. Het *overwinnen van woede* kun je leren van een angstig kind. De betreffende kinderen moeten leren *vertrouwen*. Ergens in de wereld is een plek waar ze veilig zijn – in zichzelf – in de bekkenbodem – in hun eigen lijf.

Kinderen met leerstoornissen hebben problemen met cultuurgenoot te worden. Zonder te kunnen lezen ben je een zonderling op aarde. Ze moeten de wereld ontmoeten, het ligt voor ze klaar maar het is een enorme opgave om dit braakliggende terrein te cultiveren. Als volwassene vertegenwoordig je de cultuur. Waar gaat het eigenlijk echt om bij dit kind? Waar het echt om gaat is om *medemens* te worden door bv. muziek te maken. Dyslectische kinderen hebben een vermogen om de dingen achter de dingen te zien. Ze zijn wonderbaarlijk heldervoelend, ze horen wat je eigenlijk bedoelt. Ze kunnen een vermogen tot *imaginatie* ontwikkelen. Het beeld erachter is zichzelf een weg banen naar de echte werkelijkheid.

Deze bijzondere kinderen helpen ons om een bijzondere bijdrage te leveren aan onze bijzondere maatschappij. Door speciale vermogens te ontwikkelen helpen we onze maatschappij uit zijn eenzijdigheden.

Vragen uit de zaal:

- Bij wie wordt woede opgeroepen bij kinderen met angst, de ouders of het kind? De woede wordt opgeroepen bij de ouders en ook bij de hulpverleners. Deze woede moet getransformeerd worden in *trouw*. Als je als hulpverlener merkt dat je kwaad wordt, kan je daardoor herkennen dat de angst ook een rol speelt. Als je in een therapeutisch proces merkt dat een kind ook kwaad kan worden dan ben je al een heel eind.

- Is die woede die je als volwassene voelt dan een reactie op je eigen innerlijke onzekerheid?
Dat hoeft helemaal niet. Het is wel zaak om als ouder te onderzoeken waar de woede vandaan komt. Dit is een proces met jezelf. Alles heeft in de fysiologie een plek. Je kunt in jezelf op zoek gaan naar die plek. Woede moet je van onderaf mobiliseren en omzetten in toorn en initiatieffkracht.
- Bij kinderen met gedragsproblemen is angst niet altijd zichtbaar, het gedrag overdekt het. Hoe kun je die angst zien?
De kunst is om goed naar de kinderen te kijken. Wat is afweer? Wat hoort niet echt bij dit kind? Wat zit er onder? Oppassen om direct iets aan de afweer te doen, het kind kan dan heel onveilig worden. Eerst voor een basis zorgen, dan kan je helpen om de aangeleerde afweer af te leren.
- Wij hebben een hooggevoelig kind met een houderige motoriek. Hoe pakken we dit aan?
Kinderen met onhandige motoriek noemen we DCD. Ze zijn op zoek naar stabiliteit. Het is een hele diverse groep. Ze zijn teveel hoofd waarin alles stil gezet wordt, ze komen niet in beweging en zijn daardoor onhandig in bewegingen. Als een kind teveel hoofd is moet het eerst naar beneden, het moet eerst landen in zichzelf. Het kan ook zijn dat er een fysiologische oorzaak is en slappe pezen en spieren de factoren in het ledematenstelsel zijn waardoor een kind een slappe beweging heeft. Dit moet in het kinderspreekuur onderzocht worden.
- Valt dyscalculie onder dyslexie?
Dyslexie heeft te maken met letters en dyscalculie met cijfers. Dyslexie heeft te maken met taalkundige vraagstukken maar dyscalculie is van een hogere orde omdat dit niet alleen om rekenkundige vraagstukken gaat maar ook om verhoudingen, perspectief etc. De wereld van beiden is heel anders. Maar beiden zien totaal abstracte kriebeltjes waar de werkelijkheid achter verborgen blijft.
- Wat is hypermobiliteit?
Dat we staan hebben we te danken aan onze pezen en spieren. Deze hebben een bepaalde spanning. Bij hypermobiliteit zijn de pezen en spieren te slap.
- Hebben dyslexie en autisme geen functie in de veranderende wereld?
We zijn enorm gericht op het stoornisaspect i.v.m. PGB. We zouden meer op het toekomstaspect gericht moeten zijn. Welke opgave heb je met dit kind in huis voor de wereld? Als we geen ADHD-ers hadden zou het slecht gaan met onze vergevingsgezindheid. Het is fantastisch dat dit ontwikkeld wordt.
- Kun je bij kinderen van 0 – 4 jaar in een kinderdagverblijf al waarnemen welke kinderen een contactstoornis hebben?
Ja er is een checklist voor autisme op het internet die 80% van PDDnos eruit haalt. Het meest betrouwbaar is het gevoel van de moeder. Deze herinnert zich vaak dat ze al wist dat het kind anders was toen het een half jaar oud was. Bij deze kinderen moet je niet duwen maar lokken bv. door er een gezond kind naast te zetten.
- Ik heb gemist wat de brug is tussen de fysiologie, de drieledigheid en de bijzondere kinderen. Kunt u dit misschien nog toelichten?
Edmond Schoorel geeft aan dat hij vanwege de tijd een stuk overgeslagen heeft. Hij neemt dyslexie en ADHD als voorbeeld. Waar begrijpen we het abstracte niet? Waar is het abstracte niks? Onder het hoofd heeft de abstractie geen plek. Waar heeft iemand met dyslexie moeite mee? Om stilstaande plaatjes te verlossen van

hun abstractheid. De abstractheid bevrijden uit zijn abstractheid gebeurt onder het hoofd. In het middengebied bij zijn gevoel en in de onderpool bij zijn bewegingen.

Waar zijn we allemaal ADHD? Rusteloos? Waar zit die plek? Het is een gebrek aan afweging, eerst doen en dan denken. Impulsiviteit komt uit de stofwisseling. Als je de impulsiviteit een plek geeft, geef je de ADHD een plek.